

Viljojen esikasvit Varsinais-Suomessa

Luomuviljelyn ehdot edellyttävät monimuotoista viljelyä, kun taas tavanomaisessa tuotannossa on aiemmin ollut mahdollista viljellä samaa kasvia tietyllä peltolohkolla toistakymmentäkin vuotta. Nyt tukiehdot edellyttävät kasvinvuorotusta. Ruokaviraston lohkoaineisto auttaa paljastamaan, mitä esikasveja viljelijät suosivat eri viljelykasveille ja miten ne vaihtelevat esimerkiksi alueesta toiseen sekä peltolohkon maalajin ja pinta-alan mukaan. Lisäksi voidaan havaita pellonkäytössä tapahtuneita ajallisia muutoksia.

Mitä varsinaissuomalaiset viljelijät suosivat viljojen esikasveina?

Varsinais-Suomen olosuhteet mahdollistavat monien eri viljelykasvien viljelyn – mukaan lukien syysmuotoiset sekä pitkän kasvukauden vaativat lajit. Siksi alue on kiinnostava esimerkkikohteena. Alueella on vähän karjatiloja, jolloin viljan viljely on tyypillisin tuotantosuunta. Viljelyn monimuotoisuutta rajoittaa erityisesti tilan käytössä oleva peltoala. Pienillä tiloilla (alle 30 ha) viljely onkin kaikkein yksipuolisinta, koska erikoiskasveille sopivia lohkoja ei useinkaan ole tarpeeksi riittävien tuotantoerien saannille. Viljelyn monipuolistamiseksi joutuukin usein etsimään muita keinoja maanpeite- ja välikasveista laji- ja lajike-seoksiin. Sen sijaa keskikokoisilla (60–100 ha) ja isoilla tiloilla (yli 100 ha) viljelykasvivalikoima on laajempi, mikä kertoo, että viljelyä on todennetusti mahdollista monipuolistaa. Siitä huolimatta monilla tiloilla viljely on edelleen sangen yksipuolista. Esimerkiksi ohra toimii ohran esikasvina 55 prosentin-tilalla, kaura kauran esikasvina 52 prosentilla ja kevätvehnä kevätvehnän esikasvina 35 prosentilla peltoalasta (Taulukko 1). Ylipäätään kevätviljan esikasvina toimii sama tai jokin muu kevätvilja peräti 80–86 prosentilla näiden peltoalasta. Syyvilja on kevätviljojen esikasvina vain 4–5 prosentilla kunkin kevätviljan peltoalasta. Muita käytettyjä esikasveja ovat palkokasvit (2–6 %) ja öljykasvit (3–5 %).

Esikasvi on kasvilaji tai -seos, jota viljellään pellolla ennen tarkasteluvuoden satokasvia. Sillä voidaan parantaa maaperän ominaisuuksia ja seuraavan kasvin satoa. Viljelykiertojen hyödyt perustuvat kasvinvuorotuksessa tehtäviin esikasvivalintoihin.

Esikasvi	Ohran esikasvit	Kauran esikasvit	Kevätvehnän esikasvit	Syyviljojen esikasvit
Syysvehnä	2,4	1,7	2,6	13,2
Kevätvehnä	13,2	10,3	34,6	11,6
Syysruis	1,6	1,9	2,4	8,8
Rehuohra	47,9	20,1	19,1	18,5
Mallasohra	7,0	4,4	10,3	8,6
Kaura	18,1	51,5	15,4	12,6
Ohra yhteensä	54,9	24,5	29,5	27,2
Kevätviljat yhteensä	86,2	86,3	79,4	51,4
Syyviljat yhteensä	4,0	3,7	4,9	21,9
Viljat yhteensä	91,1	90,8	84,9	74,2
Palkokasvit yhteensä	2,5	3,1	5,7	12,5
Juurekset yhteensä	1,9	0,8	2,5	1,1
Öljykasvit yhteensä	2,9	2,6	5,1	3,4
Muut kasvit yhteensä	1,6	1,7	1,9	8,8

Taulukko 1: Eri esikasvien osuudet (prosenttia peltoalasta) kevät- ja syyviljoilla Varsinais-Suomessa, kun on huomioitu viljaa viljelevät tavanomaiset tilat, joiden peltopinta-ala on vähintään 60 hehtaaria. Näillä tiloilla on keskimäärin paremmat mahdollisuudet viljelyn monimuotoistamiseen. Pois on jätetty sellaiset peltolohkot, joissa vilja toimii ainoastaan perustettavan nurmen suojaviljana.

Ilmaston lämpeneminen ja kasvukauden piteneminen ovat lisänneet mahdollisuuksia monimuotoistaa viljelyä Varsinais-Suomessa – paljolti koko maan tapaan. Tilanne ei ole kuitenkaan olennaisesti muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Yli 60 hehtaarin tilat ovat luopuneet osittain jatkuvasta viljan viljelystä katkaisten sen öljykasvilla keskimäärin kerran 5–7 vuodessa. Viimeisen viiden vuoden aikana katkaiskasviksi on valikoitunut yhä useammin jokin tyyppiä sitova palkokasvi, yleensä herne tai härkäpapu. Koska pieniä tiloja lopettaa ja isot tilat jatkavat kasvuaan, alueellisesti viljely on hiukan monipuolistunut. Verrattuna muuhun Suomeen, viljely on kuitenkin kaikkein yksipuolisinta, lähinnä siksi, että nurmen osuus on poikkeuksellisen pieni.

Viljelyä monipuolistaneet tilat

Vaikka viljely on keskimäärin varsin yksipuolista, Varsinais-Suomesta löytyy tiloja, joissa seuraava kasvi kierrossa on yhä harvemmin sama kuin edellisenä vuonna viljelty satokasvi. Näin on erityisesti isoilla tiloilla. Sama näkyy myös yhä toistuvammin niin isoilla kuin pienillä peltolohkoilla. Ylipäätään, mitä "arvokkaammaksi peltopääomaksi" lohko koetaan, sitä todennäköisemmin sieltä löytyy monipuolista viljelyä. Lohkon arvokkuutta määrittää esimerkiksi sen pinta-ala, läheisyys tilakeskukseen, muoto, maalaji, kaltevuus ja tuotantokyky.

Myös viljan sopimustuottajat ovat tutkimusten mukaan motivoituneempia monipuolistamaan viljelyä kuin muut viljelijät keskimäärin. Motivoituneilla viljan sopimustuottajilla ohran todennäköisyys ohran esikasvina laskee 55 prosentista 40 prosenttiin. Vielä suurempi muutos tapahtuu kauralla (52 % → 22 %) ja kevävehnällä (35 % → 10 %). Näillä tiloilla ohran esikasviksi valitaan muita useammin kevävehnä, syysvehnä, öljykasvi tai palkokasvi. Kauralla esikasvina on usein ohra, syysvilja tai öljykasvi. Kevävehnällä taas ohra tai öljykasvi. Ylipäätään palko- ja öljykasvien viljelyala on näillä tiloilla keskimäärin kaksinkertainen verrattuna koko alueen muihin tiloihin.

Lisätietoja

Erikoistutkija Lauri Jauhiainen

Tutkimusprofessori Pirjo Peltonen-Sainio

Johtava tutkija Ari Rajala

Suosituksukset

Tukiehdot ovat muuttuneet kannustaen tiloja aiempaa vahvemmin viljelyn monipuolistamiseen, eikä jatkuva saman viljalajin viljely ole enää mahdollista laajassa mitassa. Tutkimustuloksemme osoittavat, kuinka yksipuolisessa viljelyssä menetetään monimuotoisen kasvinvuorotuksen hyödyt vuosi toisensa perään. Kauran ja kevävehnän viljelyssä on varsin kohtuudella löydettävissä jokin muu vaihtoehtoinen kasvilaji esikasviksi jopa 90 prosentille Varsinais-Suomen kaura- ja kevävehnälohkoista. Ohran tilanne on haasteellisempi ja sille saatetaankin tiloilla joutua kohdentamaan uusien tukiehtojen väljintä vaihtoehtoa ja tavoitella tilannetta missä ohra on ohran esikasvina vain enintään kolmanneksella ohran peltosalasta. Koska alle 60 hehtaarin tiloilla on usein vähemmän mahdollisuuksia viljelyn monipuolistamiseen, kannattaa keinovalikoimasta hyödyntää myös maanpeite- ja välikasveja sekä seosviljelyä.

Kasvien Kierto – uusi suunta suomalaiselle peltokasvituotannolle

Jauhiainen, L., & Rajala, A. 2025.

Sopimustuottajien viljelyn monimuotoisuus :
Viljelypäätösten tilastollinen tarkastelu.

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 26/2025.

Luonnonvarakeskus. Helsinki. 25 s.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-046-6>

Kuva: Pirjo Peltonen-Sainio